

Rozpoznanie i leczenie swoiste dla choroby

Nie opisano dotychczas swoistych testów służących rozpoznawaniu nietrzymania moczu (NTM) związanego z otępieniem. Ponieważ u pacjentów z otępieniem i nietrzymaniem moczu występuje co najmniej jedna choroba towarzysząca, ocena czynności dolnych dróg moczowych powinna być przeprowadzona zgodnie z ogólnymi zasadami, ale mając na uwadze, że jest to grupa podwyższonego ryzyka (patrz odpowiedni rozdział).

Leczenie powinno się zacząć od modyfikacji zachowań i ogólnej rehabilitacji, mającej na celu umożliwienie samodzielnego przemieszczania się, ponieważ udowodniono, że występuje silny związek między ograniczeniem przemieszczania się a NTM. Nie opisano innej metody leczenia, swoistej w przypadku otępienia, niemniej jednak w kontekście tej choroby oceniano zastosowanie niektórych metod postępowania, np. mikcji na żądanie, leków cholinolitycznych i przerywanego samocewnikowania.

W artykule przeglądowym dotyczącym stosowania mikcji na żądanie Eustice i wsp. (2000) stwierdzili, że zastosowanie tej metody w krótkotrwałej obserwacji, pozwoliło zwiększyć liczbę samodzielnie inicjowanych mikcji oraz zmniejszyć liczbę epizodów nietrzymania moczu. W pojedynczym, małym badaniu wykazano, że w krótkotrwałej obserwacji dodanie oxybutyniny zmniejsza liczbę epizodów nietrzymania moczu. W pracy Suzuki i wsp. (1992) najlepsze wyniki uzyskano u chodzących pacjentów, stosując przenośny nocnik i indukcję mikcji, natomiast nie zaobserwowano żadnej poprawy u leżących pacjentów przyjmujących leki cholinolityczne. Sugiyama i wsp. (1993) badali zastosowanie terapii cholinolitykami u pacjentów co najmniej 65 – letnich z otępieniem i bez otępienia. Pacjenci otrzymywali leki cholinolityczne przez ponad 2 tygodnie. Ocena urodynamiczna wykazała, że istotne zwiększenie maksymalnej pojemności pęcherza nastąpiło w obu grupach. Nie stwierdzono istotnej różnicy w stopniu obiektywnej poprawy uzyskanej w obu grupach. Z drugiej strony, odsetek poprawy subiektywnej był wyższy w grupie pacjentów bez otępienia (40%), niż wśród osób z otępieniem (15%). W tej grupie, poprawie czynnościowych parametrów pęcherza nie towarzyszyło subiektywne zmniejszenie nasilenia dolegliwości. W przypadku zaburzenia opróżniania pęcherza, leczeniem z wyboru jest, podobnie jak w innych cho-

Zalecenia ICI dotyczące rozpoznawania i postępowania w nietrzymaniu moczu u pacjentów z wybranymi schorzeniami ośrodkowego układu nerwowego – cz. II

Otępienie

DR BARTOSZ DYBOWSKI, DOC. PIOTR RADZISZEWSKI

KATEDRA I KLINIKA UROLOGII OGÓLNEJ, ONKOLOGICZNEJ I CZYNNOŚCIOWEJ WUM W WARSZAWIE

robach, przerywane cewnikowanie. Lieu i wsp. (1996) wykazali, że przerywane cewnikowanie wykonywane przez opiekuna jest skuteczną i bezpieczną metodą postępowania w przypadku przewlekłego zalegania moczu u starszych kobiet z zaburzeniami funkcji poznawczych i innymi formami niepełnosprawności. Po zastosowaniu tej metody 54% pacjentów było w stanie oddawać mocz samodzielnie i trzymało mocz po medianie okresu obserwacji, wynoszącej 6 tygodni (zakres od 1 do 40). U 27 procent stwierdzono istotne zmniejszenie nasilenia objawów nietrzymania moczu i stopniowe zmniejszenie zalegania moczu. Jednak dla 19% ta metoda leczenia okazała się nieskuteczna. Powrót mikcji dobrowolnych, był w sposób istotny zależny od wieku pacjenta, osoby opiekuna i wystąpienia zakażenia układu moczowego, spowodowanego cewnikowaniem. Objawowe zakażenie wystąpiło u 25% leczonych i wiązało się z opóźnieniem powrotu dobrowolnych mikcji. Wystąpienie zakażenia wiązało się z wcześniej rozpoznaną cukrzycą, osobą wykonującą cewnikowanie, obecnością otępienia i innymi chorobami predysponującymi do zakażeń.

Innym ciekawym zagadnieniem jest operacyjne leczenie osób z otępieniem. Scharakteryzować można dwie główne grupy zabiegów chirurgicznych: operacje stercza i operacje nietrzymania moczu. Yonou i wsp. (1999) opisać grupę 13 pacjentów z otępieniem, u których wykonano TURP. Sześciu chorych zgłosiło prawidłowe mikcje, 3 stwierdziło pewną poprawę w oddawaniu moczu, chociaż wymagali przerywanego cewnikowania, u jednego doszło do nietrzymania moczu niewielkiego stopnia. Nie przeprowadzono dotychczas badania dotyczącego operacyjnego leczenia nietrzymania mo-

czu u kobiet z otępieniem. Wydaje się jednak, że operacyjne leczenie NTM u pacjentów z otępieniem powinno być ograniczone do osób sprawnie przemieszczających się, bez współistniejących innych zaburzeń mikcji (pęcherz nadreaktywny, upośledzenie kurczliwości wypieracza).

Wytyczne do dalszych badań

Ponieważ otępienie nie jest homogenną jednostką chorobową, pilnie potrzebne jest

przeprowadzenie populacyjnego badania dotyczącego swoistych zaburzeń mikcji. Brakuje również badań oceniających zastosowanie różnych opcji terapeutycznych u osób z otępieniem (zwłaszcza terapii pęcherza nadreaktywnego z zastosowaniem cholinolityków i operacyjnego leczenia nietrzymania moczu).

Wnioski

Nietrzymanie moczu związane z otępieniem występuje u 30-100% pacjentów z otępieniem. Stopień nasilenia nietrzymania moczu ściśle wiąże się ze stanem ogólnym chorego i zdolnością samodzielnego poruszania się.

U pacjentów tych, nie ma jednej przyczyny nietrzymania moczu, ale za znaczną część przypadków odpowiada pęcherz nadreaktywny. Operacje w obrębie dolnych dróg moczowych nie są przeciwskazane w tej grupie pacjentów.

Zalecenia

Intensywna i agresywna terapia nietrzymania moczu u pacjentów z otępieniem, powinna być ograniczona do chorych w dobrym

stanie ogólnym i samodzielnie przemieszczających się. Leczeniem z wyboru u pacjentów chodzących wydaje się być stosowanie mikcji na żądanie, rehabilitacji i doustnych leków cholinolitycznych.

Leczeniem z wyboru w przypadku istotnego zalegania moczu w pęcherzu, jest przerywane cewnikowanie. Jednak powrót czynności dolnych dróg moczowych u starszych, leżących chorych jest mniej prawdopodobny.

Kontynuacja artykułu w kolejnym numerze Kwartalnika NTM